

สารบัญ

ตำราเรียน หลักสูตร นายสิบชั้นต้น E-Learning รุ่น ที่ ๑/๖๑ วิชา “ การสืบสวนสอบสวน ”

เรื่อง	หน้า
๑. การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม	๑
๒. การรักษาสถานที่เกิดเหตุ	๘
๓. การสังเกตจดจำตำหนิรูปพรรณ	๑๑
๔. การสะกดรอย	๑๔

โรงเรียนทหารสารวัตร
แผนก วิชาสืบสวนสอบสวน
วิชา การสืบสวนสอบสวน
เรื่อง การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม
ตอนที่ ๑

๑. กล่าวนำ

การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมของ สารวัตรทหาร เป็นหน้าที่ประการหนึ่งของกิจการสารวัตรทหาร ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อบังคับ กท. ว่าด้วย สารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๑๙ และนอกจากนั้นในส่วนของการปฏิบัติของสารวัตรทหาร กองทัพบกยังได้กำหนดไว้ในระเบียบกองทัพบก ว่าด้วยการสารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๒๙ ให้สารวัตรทหารสืบสวนสอบสวนหาข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งสารวัตรทหารมีอำนาจหน้าที่ที่จะปฏิบัติ

๒. ความมุ่งหมาย

ในหลักสูตร นายสิบชั้นต้น มีความมุ่งหมายที่จะให้ทราบถึงเรื่อง ต่อไปนี้.-

๒.๑ การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม ให้ทราบถึง ความหมายของคำว่า “สืบสวน” และ “สอบสวน” “ผู้มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน” และ “พนักงานสอบสวน” ตลอดจนให้ทราบถึงหลักทั่วไปในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมของสารวัตรทหาร

๒.๒ การสังเกต จดจำ ดำเนินรูปพรรณ ให้ทราบถึง หลักสำคัญของการสังเกต,จดจำ,ดำเนินรูปพรรณของบุคคล วัตถุ สิ่งของ สถานที่ ต่างๆ สามารถบรรยายได้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนของสารวัตรทหาร

๒.๓ การสะกดรอย ให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสะกดรอยในหน้าที่ของสารวัตรทหาร , หลักทั่วไป, แบบ, วิธี และเทคนิคในการสะกดรอย

๒.๔ การซักถามสอบปากคำ ให้ทราบถึง ความหมาย และประโยชน์ของการซักถามสอบปากคำเบื้องต้น เกี่ยวกับการสืบสวนคดีอาญา โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ

๒.๕ การรักษาสถานที่เกิดเหตุ ให้ทราบถึง การคุ้มกันรักษาสถานที่เกิดเหตุ พยานหลักฐาน ร่องรอยต่างๆ ในที่เกิดเหตุ สามารถสังเกตเห็นได้ว่าอะไรเป็นพยานหลักฐาน ร่องรอยสำคัญในคดีนั้นๆ การบันทึกที่เกิดเหตุเมื่อจำเป็นต้องเคลื่อนย้าย พยานหลักฐาน ตลอดจนการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อจำเป็น

๓. หลักฐานอ้างอิง

๓.๑ ข้อบังคับ กท. ว่าด้วย สารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๕๕

๓.๒ ระเบียบ ทบ. ว่าด้วยการสารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๒๙

๓.๓ รส. ๑๙ - ๒๐

๓.๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓.๕ คู่มือการตรวจพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓.๖ เอกสารนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔. งานมอบ

๔.๑ ให้ นสน. ศึกษาแนวสอนนี้ให้เข้าใจก่อน เข้ารับฟังการสอนของผู้สอน

๔.๒ ให้ นสน. ศึกษาโดยการค้นคว้าเพิ่มเติม ด้วยตนเอง

๔.๓ ให้ นสน. เตรียมปัญหาในทางปฏิบัติมาถกแถลง

ตอนที่ ๒

การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

๑. หลักทั่วไป

๑.๑ “ การสืบสวน ”

ตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ได้ปฏิบัติไปตาม อำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

๑.๒ “ การสอบสวน ”

ตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๐) หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่น ๆ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ (หมายถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อจะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

จากความหมายของ “ การสืบสวน ” และ “ การสอบสวน ” มีความหมายใกล้เคียงกัน มีความแตกต่างคือ การสืบสวนเป็นการกระทำเบื้องต้น เพื่อการเสาะหาข้อเท็จจริงและหลักฐานแห่งคดีที่เกิดขึ้น แต่การสอบสวนเป็นการกระทำขั้นต่อมา เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเป็นสำนวนส่งฟ้องต่อศาล

๑.๓ “ ผู้มีอำนาจทำการสืบสวน ”

จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจในการสืบสวนก็คือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจนั่นเอง โดยมีได้จำกัดว่าจะเป็นชั้นยศใด เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พลตำรวจ ก็มีอำนาจสืบสวน ทั้งนี้ก็เพราะว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจนั้น หมายความว่าถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีความอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้ให้รวมถึง พศติ เจ้าหน้าที่สรรพสามิต กรมศุลกากร พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อได้ทำการเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิด กฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ในอำนาจหน้าที่โดยตรง (ในส่วนของผู้มีอำนาจทำการสืบสวนฝ่ายทหารจะได้กล่าวในตอนที่ ๓ ต่อไป)

๑.๔ “ พนักงานสอบสวน ”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า “ พนักงานสอบสวน ” หมายความว่าถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีความอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ปัจจุบันผู้ที่ทำหน้าที่ทำการสอบสวนตามปกติก็คือ นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ซึ่งตำรวจยศนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ย่อมเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย และเมื่อได้พบว่ามีกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิด แต่ในส่วนของกฎหมายฝ่ายทหาร (พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร) การสอบสวนต้องอาศัยคำสั่งผู้บังคับบัญชา จึงจะมีอำนาจกระทำได้

ตอนที่ ๓

การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

๑. หลักทั่วไป

โดยหลักการแล้วการสืบสวนคดีอาญา ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มิได้กำหนดไว้ว่า จะต้องกระทำมีขั้นตอน หรือกฎเกณฑ์อย่างไร เหตุที่กฎหมายมิได้กำหนดให้มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์ในการสืบสวน ก็เนื่องจากการสืบสวนเป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและหลักฐาน และมีขั้นตอนการปฏิบัติงานหลายๆ รูปแบบ อาจสรุปได้ว่าการสืบสวนเป็นการดำเนินงานขั้นต้นของผู้มีหน้าที่ทำการสืบสวน เพื่อที่จะทราบว่ามีกระทำความผิดจริงหรือไม่ เกิดขึ้นอย่างไร เป็นการสืบเสาะแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานแห่งความผิดอาญา เพื่อบรรลุความมุ่งหมาย ๒ ประการ คือ

๑. เพื่อที่จะให้รู้ตัวผู้กระทำความผิด
๒. เพื่อที่รู้ว่าผู้กระทำความผิดหลบหนีไปอยู่ที่ใด
๓. เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ ในการกระทำความผิดนั้นด้วย

แต่อย่างไรก็ตามจากความหมายของการสืบสวนดังกล่าว ก็สามารถแยกออกได้เป็น ๒ ลักษณะดังนี้

๑.๑ **การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ** เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและเป็นแนวทางสำหรับแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว การสืบสวนก่อนเกิดเหตุนี้จึงเป็นการสืบสวนเพื่อหาข่าว ติดตามความเคลื่อนไหว เบาะแสและพฤติกรรมต่างๆ ของคนร้าย ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จะต้องทำการสืบสวนอยู่เป็นปกติ เพื่อทราบ

- ๑.๑.๑ ภูมิประเทศ
- ๑.๑.๒ สถานที่
- ๑.๑.๓ ประเภทและนิสัยของบุคคล
- ๑.๑.๔ พฤติการณ์และอาชีพของบุคคล
- ๑.๑.๕ บุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ที่ควรสงสัย

๑.๒ **การสืบสวนหลังเกิดเหตุ** หรือเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้ว เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ในเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้วนั่นเอง การสืบสวนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้สามารถแยกออกได้เป็น ๓ ประการ คือ

๑.๒.๑ เมื่อจับกุมผู้กระทำความผิดได้แล้ว การสืบสวนกระทำเพื่อแสวงหาหลักฐานต่างๆ เช่น พยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนและเพื่อเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาคดีของศาล เพื่อส่งลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป

๑.๒.๒ รู้ตัวแต่ยังจับกุมตัวไม่ได้ การสืบสวนดังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับรายละเอียดแล้ว ยังต้องทำการสืบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดต่อไปอีกด้วย

๑.๒.๓ ไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิดเลย และยังไม่ทราบรายละเอียดแห่งความผิดเลย จะต้องทำการสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อให้ได้รายละเอียดทั้งหมด ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด มีใครร่วมกระทำความผิดบ้าง เป็นความผิดอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไม และเพราะอะไร (หลัก 5W 1H)

๒. ปัจจัยสำคัญในการสืบสวนสอบสวน

ในการสืบสวนสอบสวนให้ได้ผลดีนั้น ผู้สืบสวนสอบสวนต้องมีปัจจัย ๓ ประการคือ-

- ๒.๑ ข้อเท็จจริง และข้อมูลของข่าวต่างๆ
- ๒.๒ การซักถาม สอบถาม
- ๒.๓ เครื่องมือและวิธีการต่างๆที่ช่วยในการสืบสวน

กล่าวคือ

๒.๑ ข้อเท็จจริงและข้อมูลข่าวต่างๆ ที่ผู้สืบสวนรวบรวมได้จากบุคคลอื่นทั่วๆ ไป หรือในสถานที่เกิดเหตุ โดยปกติมีอยู่ ๒ ชนิด คือ

๒.๑.๑ ข้อมูลข่าวข้อเท็จจริงที่ได้มาจากแหล่งข่าวปกติ เช่น พลเมืองดี ชาวบ้านบริเวณที่เกิดเหตุ แพ้ผมประวัติบุคคลจาก บริษัท ห้างร้าน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๒ ข้อมูลข่าวข้อเท็จจริงที่ได้จากแหล่งข่าวที่ผู้สืบสวนได้เพียรเพาะไว้ หรือกำหนดไว้ เช่น สายลับ หรือลูกจ้างในหน่วยงานนั้นๆ คนขับรถแท็กซี่ มอเตอร์ไซด์รับจ้าง เป็นต้น

ในจำนวนปัจจัยที่ผู้สืบสวนต้องมีทั้งสามประการนั้นแล้ว “ข่าว” นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะสามารถให้คำตอบได้ว่า ใครเป็นผู้กระทำผิด มีสาเหตุอะไร และผู้กระทำผิดหลบหนีอยู่ที่ใด ฯลฯ

๒.๒ การซักถาม หรือ สอบถาม หมายถึง การซักถามบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้เสียหาย พยาน หรือผู้ต้องสงสัย โดยหลักการต้องใช้การซักถาม เจรจา ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงของผู้กระทำผิด และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อให้รู้ว่าใครเป็นผู้กระทำ และใช้เป็นหลักฐานในการพิสูจน์ความผิด

๒.๓ เครื่องมือและวิธีการต่างๆที่ช่วยในการสืบสวน หมายความว่า การใช้เครื่องมือและวิธี การทางวิทยาศาสตร์ และเครื่องมือเครื่องช่วย อุปกรณ์ต่างๆ ที่มาช่วยในการสืบสวน ซึ่งแยกได้เป็น ๒ ประการ คือ

๒.๓.๑ เครื่องมือและเครื่องช่วยในการตรวจพิสูจน์ เช่น การตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและกระสุน การตรวจเขม่าดินปืน และวิถีกระสุน การเปรียบเทียบลายมือในเอกสาร เป็นต้น

๒.๓.๒ เครื่องมือและเครื่องช่วยอย่างอื่น เช่น การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ แผนประทุษกรรมของคนร้าย ยานพาหนะ เครื่องจับเท็จ เครื่องตรวจโลหะ เป็นต้น

๓. ขั้นตอนการสืบสวนสอบสวน

๓.๑ ขั้นการระบุตัวผู้กระทำผิด

เป็นขั้นแรกของการสืบสวนสอบสวนจะต้องให้รู้ตัวผู้กระทำผิด คือ จะต้องเริ่มการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้รู้ว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด โดยปกติเราอาจสืบสวนสอบสวนได้จาก

๓.๑.๑ พยานบุคคล หรือ ประจักษ์พยาน การระบุตัวผู้กระทำผิดที่ดีที่สุด คือ คำให้การของพยานบุคคล หรือ ประจักษ์พยาน เพื่อประกอบในการสืบสวนสอบสวน ซึ่งควรจะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ ที่ใช้พิจารณาการรับฟังคำพยานได้ถูกต้องหรือไม่

ก. ปัจจัยทางธรรมชาติ ที่ปรากฏภายนอกในสถานที่เกิดเหตุในขณะนั้น มี

- ระยะทางจากจุดเกิดเหตุถึงตัวผู้เห็นเหตุการณ์
- เวลา ขณะที่เห็นเหตุการณ์ เป็นเวลาอะไร
- แสงสว่าง กลางวัน หรือกลางคืน แสงสว่างมากขนาดไหน แสงสว่าง

จากอะไร

ข. ความสามารถที่เห็นเหตุการณ์ของพยานบุคคล ใกล้หรือไกลเพียงใด มีวัตถุหรือสิ่งใดบดบังสายตาหรือไม่ ระดับการมองเห็น

ค. สภาวะจิตใจ ขณะนั้น มีความรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น ตื่นเต้น ตกใจ หรือเสียใจ

ง. ความรู้ความชำนาญของพยาน ที่มีอยู่ก่อนที่จะมีเหตุเกิดขึ้นเพียงใด เช่น
ช่างซ่อมรถ เป็นต้น

จ. อคติและอุปทานของพยานบุคคล เช่นความรู้สึก ความเข้าใจ การรู้จัก ที่มีต่อ
ผู้กระทำผิด

๓.๑.๒ คำรับสารภาพของผู้ต้องหา เป็นความมุ่งหมายหลัก และสำคัญที่สุดของการ
สืบสวน ที่จะต้องชวนขวยเพื่อให้ได้มา ซึ่งคำรับสารภาพที่แท้จริงของผู้ต้องหานั้นต้องยึดถือหลัก ดังนี้

๓.๑.๒.๑ พยายามสืบสวนให้ได้หลักฐานต่างๆ มาใช้บ่งชี้และยืนยันผู้กระทำผิดนั้น
ว่ามีข้อเท็จจริงสมคำรับสารภาพนั้นด้วย

๓.๑.๒.๒ ใช้ศิลปะหรือหลักจิตวิทยา ในการซักถามและสอบปากคำ

๓.๑.๒.๓ คำรับสารภาพ ของผู้ต้องหานั้นจะต้อง

- ปราศจากเลศนัย ไม่คลุมเครือ สามารถอธิบายได้โดยละเอียด
- สมเหตุสมผลกับเหตุ ไม่ขัดแย้งกันตลอดเหตุการณ์
- เกิดจากความสมัครใจ เต็มใจ ไม่ถูกบังคับขู่เข็ญด้วยประการใดๆ

๓.๑.๓ พยานแวดล้อม ผู้กระทำผิดอาจจะถูกระบุตัวได้ในภายหลัง โดยใช้ข้อเท็จจริง หรือ
เหตุแวดล้อมกรณี ซึ่งจะเป็นสิ่งเดียวกัน มาเชื่อมโยงกันกับข้อเท็จจริงอื่นๆ สามารถโยงไปถึงตัวผู้กระทำผิดได้
พยานแวดล้อมอาจสืบสวนสอบสวนได้จากเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

ก. สาเหตุจูงใจ

ข. โอกาส

ค. หลักฐานเชื่อมโยง

๓.๒ ขั้นการติดตามตัวและรู้ที่หลบซ่อนของผู้กระทำผิด

เป็นขั้นที่สองของการสืบสวนเกี่ยวกับ การติดตามตัว โดยสืบสวนหลังจากรู้ว่าเป็นใครและหลบหนีไป
อยู่ที่ใดแล้ว เพื่อจะทำการจับกุมตัว โดยใช้รายละเอียดจากขั้นที่หนึ่ง

๓.๓ ขั้นพิสูจน์ความผิด

หมายถึง การสืบสวนสอบสวนหาพยานหลักฐานที่สืบสวนมาได้รวบรวมมา เพื่อพิสูจน์ความผิดของ
ผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ และยืนยันความผิดของผู้นั้นในชั้นพิจารณาของศาลได้ โดยเฉพาะ
พยานหลักฐานอันสำคัญยิ่งแห่งคดีนั้น

๔. องค์ประกอบความผิด

องค์ประกอบความผิด ที่จะต้องพิจารณาถึง ได้แก่

๔.๑ ตัวบทกฎหมาย

ผู้สืบสวนต้องศึกษากฎหมายอาญาที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างดี พยายามจำแนกสาระ
สำคัญของกฎหมายอาญา เพื่อสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้ครบองค์ประกอบความผิด

๔.๒ ตัวผู้ต้องหา และ การกระทำความผิด

องค์ประกอบทั่วไป ได้แก่ การสืบสวนเพื่อให้ทราบถึง ดำเนินรูปพรรณ ของผู้ต้องหากระทำความผิด
วิธีการกระทำความผิด การตรวจสอบต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดหมายในการสืบสวนให้แน่นอน ชัดเจน ถูกต้องและ
สามารถบ่งชี้ผู้ต้องหานั้นได้อย่างถูกต้อง

๔.๓ เจตนาในการกระทำความผิด

ต้องสืบสวนหาข้อพิสูจน์ให้ได้ว่า ผู้ต้องหากระทำการสิ่งใดลงไปสำหรับความผิดนั้น ความผิดอาญาบาง
ประเภทเจตนาเป็นองค์ประกอบสำคัญ จะต้องสืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นว่า การกระทำของผู้ต้องหานี้
ได้ทราบถึง หรือรู้ถึงผลแห่งการกระทำที่ตนได้ก่อขึ้นเป็นความผิดทางอาญาด้วย

๕. อำนาจหน้าที่ของ สารวัตรทหารในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

ข้อบังคับ กห. ว่าด้วยสารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๑๙ และระเบียบ ทบ. ว่าด้วยการสารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๒๙ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสารวัตรทหาร ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม คือ

๕.๑ เพื่อให้การรักษาระเบียบวินัยดำเนินไปโดยเคร่งครัด รวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี ให้สารวัตรทหารมีหน้าที่ประการหนึ่ง คือ “สืบสวนสอบสวนคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลทหาร”

๕.๒ ในการรักษาวินัย กฎหมาย และคำสั่ง สารวัตรทหารมีหน้าที่สอดส่องตรวจตราให้ทหารข้าราชการกลาโหมพลเรือน และลูกจ้างประจำ หรือลูกจ้างชั่วคราวในสังกัดกระทรวงกลาโหม อยู่ในระเบียบวินัย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี โดยมีหน้าที่ประการหนึ่ง คือ “การสืบสวนหาแหล่งข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม” โดยประสานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

๖. ความหมายของ “ การสืบสวน ” ของฝ่ายทหาร

ไม่มีกฎหมายฝ่ายทหารฉบับใดให้ความหมาย “การสืบสวน” ไว้ จึงต้องนำความหมายของ “การสืบสวน” ที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ เท่าที่จะไม่ขัดหรือแย้ง ในการปฏิบัติการสืบสวนของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีอาญาซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลทหาร จึงอาจให้ความหมายได้ว่า

“การสืบสวน” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของทหาร และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

๗. ความสำคัญของเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมของทหาร

เมื่อมีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ถือว่าผู้พิพากษาเป็นผู้ไม่รู้ เป็นหน้าที่ของอัยการทหารที่จะต้องนำสืบข้อเท็จจริงเพื่อให้ผู้พิพากษา หรือศาลทราบ และข้อเท็จจริงที่อัยการทหารนำสืบนั้น ได้มาจากการทำสำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวน (ฝ่ายพลเรือน) ถ้าทางฝ่ายทหารคือ “นายทหารฝ่ายการสืบสวนสอบสวน” (นสวส.) ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บังคับบัญชาเสียก่อน

เจ้าพนักงานสอบสวน หรือ นายทหารสืบสวนสอบสวน จะเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานและข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ที่ได้มาจากการสืบสวนทุกๆ รูปแบบ ซึ่งต้องเป็นงานในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร และหลักฐานข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้มานั้น จะต้องนำไปแสดงให้ศาลทราบ อันเป็นผลที่ได้มาจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร ดังนั้น เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของทหารเป็นอย่างมาก ส่วนรายละเอียดและวิธีดำเนินการสืบสวนนั้นได้กล่าวไว้ใน ตอนที่ ๒ รวมทั้ง การซักถามสอบปากคำ การสะกดรอย การสังเกตจดจำ และการรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งได้กล่าวไว้ในวิชาสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมนี้ เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารสามารถนำหลักการดังกล่าวไปใช้ปฏิบัติงานด้านการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมได้

๘. หน้าที่สารวัตรทหารในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม

๘.๑ อาชญากรรมของกองทัพบก มี ๔ ประเภท คือ

๘.๑.๑ อาชญากรรมต่อกองทัพ

๘.๑.๒ อาชญากรรมต่อบุคคล

๘.๑.๓ อาชญากรรมต่อทรัพย์สิน

๘.๑.๔ อาชญากรรมต่อรัฐบาล

๘.๒ มาตรการต่างๆในการป้องกันอาชญากรรม

โดยปกติ นสท. จะเป็นผู้กำหนดและเสนอแนะให้ผู้มีอำนาจสั่งใช้สารวัตรทหาร ในการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ คือ

- ๘.๒.๑ การเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสม
- ๘.๒.๒ การบังคับให้เป็นไปตามข้อกำหนดในเขตทหาร
- ๘.๒.๓ การบังคับในข้อห้ามหรือจำกัดเวลา ออกนอกหน่วยในเวลาวิกาล
- ๘.๒.๔ การควบคุมอบายมุข
- ๘.๒.๕ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม
- ๘.๒.๖ การป้องกันและปราบปรามการค้า สิ่งอุปถัมภ์ทางทหารในตลาดมืด
- ๘.๒.๗ การปฏิบัติการใด ๆ เพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยตามคำสั่งผู้มีอำนาจสั่งใช้สารวัตรทหาร
- ๘.๒.๘ การสืบสวนหาข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรม
- ๘.๒.๙ การจัดตั้งสายตรวจ และจุดตรวจ

สรุป

การสืบสวนสอบสวนอาชญากรรม เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องทราบและปฏิบัติ เพราะเป็นหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ใน ข้อบังคับ กท. ว่าด้วยสารวัตรทหาร พ.ศ. ๒๕๑๙ ต้องทราบว่าการสืบสวนสอบสวนนั้นจะต้องทำอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นกรณีเมื่อเกิดความผิดขึ้นแล้ว เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องไปแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อทราบรายละเอียดแห่งความผิด หรือแม้ความผิดยังไม่เกิด เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารก็มีหน้าที่สืบสวน เช่นเดียวกัน

วิชา การสืบสวนสอบสวน เรื่อง การรักษาสถานที่เกิดเหตุ

๑. หลักทั่วไป

เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น อาชญากรมักทิ้งร่องรอยไว้ในสถานที่เกิดเหตุเสมอ ร่องรอยต่างๆ นี้ เป็นพยานวัตถุที่สามารถใช้ประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนและนำไปสู่ความสำเร็จ หากตัวผู้กระทำความผิดได้

๒. สถานที่เกิดเหตุ

หมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและอาจหาพยานวัตถุได้ด้วย ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถทราบสภาพของสถานที่เกิดเหตุแห่งนั้นได้ว่า ใครเป็นผู้กระทำความผิด ทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาอะไร และประสงค์ต่ออะไร

๓. สิ่งแรกที่เจ้าหน้าที่สารวัตรทหาร ควรยึดปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อได้รับแจ้งเหตุ เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารต้องรีบไปสถานที่เกิดเหตุให้เร็วที่สุด ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๓.๑ สามารถระงับเหตุได้ทันทั่วทั้งที่ และช่วยเหลือผู้บาดเจ็บได้ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์จะลุกลามไปและทำให้เกิดความเสียหายมากขึ้น

๓.๒ สามารถจับกุมตัวคนร้ายได้ทัน

๓.๓ สามารถป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมไว้ได้มากที่สุด

๔. การคุ้มครองรักษาสถานที่เกิดเหตุ

เมื่อเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารไปถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว จะต้องทำความเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และต้องระมัดระวังเป็นพิเศษที่จะต้องไม่ทำลายและไม่เพิ่มพยานวัตถุในสถานที่เกิดเหตุ สิ่งใดในสถานที่เกิดเหตุที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เป็นหลักฐานสำคัญในคดีได้ควรคุ้มครองและรักษาให้ดี เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารต้องระมัดระวัง และให้ความสำคัญในการป้องกันรักษาสถานที่เกิดเหตุมากขึ้น ควรยึดหลักดังนี้

๔.๑ ไม่เพิ่มพยานวัตถุ เช่น เดินย่ำให้เกิดรอยเท้าในสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น

๔.๒ ไม่ทำลายพยานวัตถุ เช่น เก็บสิ่งของบางอย่างในสถานที่เกิดเหตุ

๕. การวางแผนป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุ

หลังจากทำความเข้าใจถึงเหตุการณ์ต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือต้องวางแผนที่จะป้องกันและรักษาสถานที่เกิดเหตุให้พ้นจากการทำลายของผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง กฎเกณฑ์ทั่วไป คือ

๕.๑ ถ้าสถานที่เกิดเหตุอยู่ในอาคาร ควรกันพื้นที่และปิดกั้นโดยปิดล็อกประตู หน้าต่าง ใช้เทปหรือเชือกขึงกันพื้นที่ ห้ามเข้าเด็ดขาด แม้กระทั่งเจ้าของบ้านเอง

๕.๒ ถ้าสถานที่เกิดเหตุอยู่นอกอาคาร ใช้หลักเช่นเดียวกับข้อ ๕.๑ แต่ควรกันพื้นที่ให้กว้างมากขึ้น

๕.๓ จัดเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารเดินตรวจรอบๆ บริเวณและเฝ้าช่องทางเข้า - ออกตลอดเวลา จนกว่าจะมีเจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุมาถึง

๖. สิ่งที่เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารต้องปฏิบัติ ขณะรอเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาตรวจ

๖.๑ จัดบันทึกชื่อพยานและบุคคลอื่น ๆ ที่เข้า - ออก ในสถานที่เกิดเหตุ

- ๖.๒ จัดบันทึกข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุขึ้น ว่าเกี่ยวข้องกับผู้ที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุขึ้นอย่างไร เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือไม่
- ๖.๓ หาข้อเท็จจริงเบื้องต้นที่เกิดขึ้น
- ๖.๔ แยกพยานและผู้ต้องสงสัยออกจากกัน
- ๖.๕ แนะนำพยานไม่ให้พูดถึงเหตุการณ์ให้บุคคลอื่นๆ ฟังมาก
- ๖.๖ เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารฟังคำบอกเล่า และจัดบันทึกของพยานไว้เป็นหลักฐานข้อมูลอย่างตั้งใจ และ ไม่ควรออกความคิดเห็นใดๆกับบุคคลในสถานที่เกิดเหตุขึ้นทั้งสิ้น

๗. การบันทึกที่เกิดเหตุ เมื่อจำเป็นต้องเคลื่อนย้ายพยานวัตถุ

โดยหลักแล้ว สิ่งของต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุจะต้องไม่ถูกเคลื่อนย้าย และจะต้องโดยเด็ดขาดเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสถานที่เกิดเหตุมาเก็บพยานวัตถุที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน สืบหาตัวผู้กระทำความผิดนั้นได้ สภาพของสถานที่เกิดเหตุจะต้องคงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด แต่ในบางกรณีวัตถุพยานบางอย่างในที่เกิดเหตุ หากไม่เก็บรักษาไว้ก่อนอาจถูกทำลายพยานหลักฐานที่ปรากฏอยู่ที่วัตถุพยานไปได้จำเป็นต้องเคลื่อนย้ายและจับต้องเพื่อรักษาพยานหลักฐานนั้นไว้ เช่น สาเหตุเนื่องจาก สภาพทางธรรมชาติ ฝนตก ลมพัดแรงพัดวัตถุพยานปลิวหายไป เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจำเป็นต้องรีบดำเนินการเคลื่อนย้าย วัตถุพยานนั้นอย่างรวดเร็ว จึงควรดำเนินการ ดังนี้

- ๗.๑ บันทึกรายละเอียดต่างๆของลักษณะที่เกิดเหตุขึ้นอย่างละเอียด
- ๗.๒ ก่อนเคลื่อนย้ายวัตถุพยานนั้น ต้องบันทึกและกำหนดอย่างแน่นอนถึงความจำเป็นที่ต้องเคลื่อนย้ายเพราะเหตุใด
- ๗.๓ ถ่ายภาพและทำสัญลักษณ์ไว้ที่พื้น แสดงตำแหน่งและลักษณะการวางของวัตถุพยานนั้นๆ ไว้

๘. กรณีพบผู้บาดเจ็บและคนตายในสถานที่เกิดเหตุ

- ๘.๑ ผู้ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย
- ๘.๑.๑ บันทึกตำแหน่งของผู้ได้รับบาดเจ็บนั้นไว้ แล้วปฐมพยาบาลก่อนจึงนำส่งโรงพยาบาล
- ๘.๑.๒ เมื่อรถพยาบาลมาถึง เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารต้องให้คำแนะนำเส้นทาง เข้า - ออกสถานที่เกิดเหตุขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงการทำลายวัตถุพยาน
- ๘.๑.๓ จัดบันทึกสิ่งที่เจ้าหน้าที่พยาบาลเคลื่อนย้ายและจับต้อง
- ๘.๑.๔ ให้คำแนะนำเจ้าหน้าที่พยาบาลระหว่างช่วยเหลือคนเจ็บ ให้ระวังพยานวัตถุที่อาจถูกทำลายไปโดยไม่ตั้งใจ
- ๘.๒ ผู้ได้รับบาดเจ็บสาหัส ให้รีบนำส่งโรงพยาบาลเป็นลำดับแรกก่อน แม้บางครั้งวัตถุพยานอาจถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกทำลายไปบ้าง แต่ชีวิตคนย่อมสำคัญกว่า
- ๘.๓ หากในสถานที่เกิดเหตุมีคนเสียชีวิต เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องห้ามไม่ให้ญาติ หรือผู้ใดมาเคลื่อนย้ายและจับต้องศพเป็นอันขาด เจ้าหน้าที่อาจใช้ผ้าหรือวัสดุอื่นใดมาปิดบัง ศพไว้ก่อนเพื่อกันไม่ให้เกิดภาพอันน่าสยดสยอง

สรุป

การรักษาและคุ้มครองสถานที่เกิดเหตุ และการบันทึกที่เกิดเหตุ เมื่อจำเป็นต้องมีการเคลื่อนย้ายพยานหลักฐาน เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารต่อการคงสภาพเดิมของพยานวัตถุและร่องรอยต่างๆ ในสถานที่เกิดเหตุมิให้ถูกทำลายหรือบอบสลาย อันจะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการสืบสวน

สอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด เนื่องจากพยานวัตถุดังกล่าว สามารถพิสูจน์ถึงการเกิดขึ้นจริงของความผิด และเป็นประโยชน์ในแนวทางการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดต่อไป

วิชา การสืบสวนสอบสวน เรื่อง สังเกต จดจำ ตำนานรูปพรรณ

๑. หลักทั่วไป

ในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจตำรวจ ต้องมีคุณสมบัติอีกประการหนึ่ง คือ เป็นผู้มีความสังเกต และจดจำ เพื่อสามารถจดจำการกระทำต่างๆ และเรื่องราวต่างๆ ไว้ได้ทั้งหมด เห็นสิ่งใดแล้วไม่ปล่อยให้ผ่านไปโดยไม่สังเกตอะไรเลย

๒. ความหมาย

การสังเกตจดจำ หมายถึง การที่สมองสามารถจำภาพที่เห็นมาแล้วได้อย่างแจ่มชัด การสังเกตจดจำจึงจำเป็นต้องเห็นรายละเอียด ได้ศึกษารายละเอียด และจดจำได้ว่าภาพที่เห็นทั้งหมดนั้น ประกอบด้วยรายละเอียดอะไรบ้าง

๓. ขั้นตอนการสังเกตจดจำ

- ๓.๑ มองเห็น หรือ สัมผัส เริ่ม เห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหู หรือ ได้จับต้อง ลูบคลำ
- ๓.๒ สังเกต พิจารณาด้วยสติความคิด ว่าเป็นอย่างไร คืออะไร
- ๓.๓ จดจำ สมองสั่งการให้ บันทึก หรือจำไว้ในสมอง
- ๓.๔ แสดงออก สามารถพิจารณาและรู้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีลักษณะอย่างไร สามารถอธิบายและบรรยายได้ถึงสิ่งที่ได้บันทึกหรือจำนั้นไว้

๔. ลักษณะของการสังเกตที่ดี

จะต้องประกอบด้วย

- ๔.๑ ความละเอียด สามารถจดจำรายละเอียดที่ได้เห็นนั้นอย่างละเอียด ทุก ๆ อย่าง
- ๔.๒ ความระมัดระวัง รู้จักจดจำในสิ่งที่ควรจำ เช่น สิ่งที่เกิดปกติทั่ว ๆ ไป
- ๔.๓ ความถูกต้อง จดจำสิ่งที่เห็นนั้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

๕. เรื่องที่จะต้องสังเกต

๕.๑ การสังเกตจดจำบุคคล

ไม่ว่าจะเป็นบุคคลประเภทใดก็ตามแล้วแต่ เจ้าหน้าที่ตำรวจตำรวจต้องฝึกสังเกตจดจำ บุคคลที่เห็น และสามารถบรรยายลักษณะบุคคลนั้นๆ ได้ด้วยตนเอง บ่งชี้ตัวบุคคลที่เห็น ได้ และสามารถบรรยายให้บุคคลอื่นทราบจนทำให้ผู้ที่ได้รับทราบนั้น มั่นใจ และสามารถทราบได้ว่า ผู้นั้นเป็นใคร ได้อย่างชัดเจน เหมือนบุคคลนั้นได้เห็นด้วยตาตัวเอง

๕.๒ การสังเกตวัตถุ

เพื่อให้สามารถบรรยาย หรือชี้แจงถึงวัตถุหรือสิ่งของที่ได้เห็นให้ถูกต้อง การจำวัตถุสิ่งของจะต้องใช้ความพยายาม โดยเฉพาะมีวัตถุสิ่งของจำนวนมากๆ พยายามจำเป็นกลุ่ม หรือจำสิ่งที่มีประเภทอย่างเดียวกัน โดยพิจารณาแยกสิ่งที่จะจำนั้นด้วยตนเอง

การสังเกตวัตถุสิ่งของ ควรสังเกตตามลำดับ ดังนี้

- ๕.๒.๑ จำแบบทั่วไป รวมทั้งขนาดและสีด้วย
- ๕.๒.๒ จำลักษณะที่เห็นเด่นชัดที่สุด ของสิ่งนั้น
- ๕.๒.๓ จำรอยชำรุดบุบสลาย ตำหนิ ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด

๕.๓ การสังเกตสถานที่

มุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงสถานที่ที่เกิดเหตุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องต่างๆ จัดลำดับเหตุการณ์ ขั้นตอนต่างๆ ของอาชญากรรมที่เคยเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง หรือใกล้เคียง เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการสืบสวน และการวางแผน วางกำลัง หรือวิธีการในการรักษาสถานที่เกิดเหตุ

การสังเกตสถานที่ควรกระทำ ดังนี้

๕.๓.๑ จำบริเวณโดยรอบๆ อาณาเขตติดต่อสถานที่นั้นๆ

๕.๓.๒ จำลักษณะภายนอก เนื้อที่ พื้นที่มีอาณาเขตที่ติดต่อแน่นอนเป็นสัดส่วน ตั้งอยู่อย่างไร เส้นทาง เข้า – ออก

๕.๓.๓ จำลักษณะภายใน แบ่งเป็นห้องๆ ตามลำดับความสำคัญ

๕.๓.๔ จำสิ่งแปลกปลอมต่างๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้น

๕.๓.๕ จำส่วนประกอบสถานที่นั้น ว่าสิ่งที่จะจะมีแต่ไม่มีหรือ สิ่งที่ไม่ควรมีแต่กลับมี

๖. หลักในการสังเกตจดจำลักษณะบุคคล

การสังเกตจดจำลักษณะบุคคล ก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการสืบสวน มีหลักเกณฑ์ ๒ ประการ คือ

๖.๑ จดจำลักษณะเด่นของบุคคล เพราะบุคคลบางคนมีลักษณะเด่นเป็นของตัวเองโดยเฉพาะ ไม่เหมือนผู้ใด และเป็นลักษณะที่ไม่สามารถปกปิดได้ เช่น จมูกโด่งมาก ผมดำสลวย ท่าทางสง่าผ่าเผย เมื่อพบเห็นที่ใดก็จำได้ง่าย เป็นต้น

๖.๒ จดจำลักษณะที่แตกต่าง การสังเกตลักษณะที่แตกต่างจากบุคคลอื่นๆ นั้น เป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกับการสังเกตลักษณะเด่นมาก หากแต่ว่าเป็นการสังเกตลักษณะที่ทำให้บุคคลนั้นแตกต่างไปจากบุคคลอื่น โดยไม่มีลักษณะเด่นก็ได้ เช่น ตาบอด มีแผลเป็นที่แฉก มีปานดำที่หน้า เป็นต้น

๗. การพิจารณาลักษณะบุคคล

๗.๑ สังเกตและจดจำที่สามารถพบเห็นและจำได้ ได้แก่ การสังเกตลักษณะโดยทั่วๆ ไป คือ ผิวเนื้อ ความสูง รูปร่าง ท่าทาง และอาการเดิน เป็นต้น

๗.๒ สังเกตบริเวณใบหน้า และศีรษะ ซึ่งเป็นจุดสนใจเริ่มต้นในการมองเห็น และเห็นได้ง่ายกว่า ว่าบุคคลนั้นมีลักษณะอย่างไร โดยเริ่มสังเกตจากรูปร่าง ผม ศีรษะ คิ้ว ตา จมูก ปาก หนวด เครา คาง หู ฟัน และคอ ซึ่งโดยปกติเราจะแบ่ง รูปร่างใบหน้า ออกเป็น ๓ ส่วน เพื่อง่ายต่อการจำ คือ

ส่วนที่ ๑ ตั้งแต่ระหว่าง ผม ศีรษะ หน้าผาก ลงมาจนถึง คิ้ว

ส่วนที่ ๒ ตั้งแต่ระหว่าง คิ้วลงมา ตา ใบหู ลงมาถึง จมูก

ส่วนที่ ๓ ตั้งแต่ระหว่าง ปลายจมูก ลงมา ร่องจมูก ริมฝีปาก ปาก ลงมาถึงคาง

๗.๓ สังเกตร่างกาย ที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น บริเวณ แขน ขา มือ และเท้า เป็นต้น

๗.๔ สังเกตสิ่งที่ทำให้ผิดปกติ ปกปิด หรือแผลเป็น ได้แก่

๒.๔.๑ แผลเป็นที่สามารถมองเห็นได้ชัด จำลักษณะ รูปร่าง ขนาดและตำแหน่งอยู่ส่วนใด

๒.๔.๒ ตำหนิ บอกลักษณะและสีของตำหนิต่างๆ เช่น ปาน ฝ้า หูด ตีงเนื้อ ว่าอยู่ส่วนใด

๒.๔.๓ ความพิการ บอกลักษณะพิการของร่างกาย เช่น ปากเบี้ยว แขนด้วน หูหนวก เป็นต้น

๒.๔.๔ ลายสัก จำรูปลักษณะ ลวดลาย สี ขนาด และตำแหน่งบริเวณที่เห็น พิจารณาดูว่าเป็นลายสัก ถาวร หรือชั่วคราว

๗.๕ สังเกตลักษณะนิสัยประจำตัวของบุคคลนั้น ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นเฉพาะติดตัวเป็นนิสัย เช่น พูดซ้ำๆ พูดติดอ่าง หรือพูดเร็ว เป็นต้น

๗.๖ สังเกตลักษณะการแต่งกาย การใช้ ชนิดของเสื้อผ้า สี ประเภท แสดงถึงความเป็นอยู่ และฐานะของบุคคลได้อย่างไร

สรุป

ในการสังเกตจดจำ และบรรยายลักษณะรูปพรรณของ บุคคล วัตถุ สถานที่ และเหตุการณ์ เป็นส่วนหนึ่งในการสืบสวน ให้ประโยชน์ในการสืบจับคนร้าย ชี้ตัวคนร้าย และหาประวัติคนร้ายได้ เพื่อสืบสวนและหามาตรการในการป้องกัน หรือจับกุมผู้กระทำผิดนั้นได้ เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องรู้จักฝึกฝนและหัดสังเกตจดจำ สิ่งต่าง ๆ ไว้ให้มากจนเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่เป็นเวรยาม เข้า – ออก บริเวณสถานที่ราชการ หรือหน่วยงานต่างๆ ต้องสังเกตตั้งแต่ ตัวบุคคลที่เข้า - ออก ที่มาติดต่อ ยานพาหนะ ลักษณะใด หมายเลขทะเบียนอย่างไร ติดอย่างถาวร หรือชั่วคราว ตำหนิ สีรถ สติกเกอร์ที่ติดอยู่กับรถตำแหน่งใด มีลักษณะใดบ้าง ซึ่งเจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องใช้ความสังเกตอย่างดี และอย่าปล่อยให้ผ่านไป โดยอย่าชะล่าใจเป็นอันขาดต้องรู้จักระวังและเป็นคนขี้สงสัยอยู่ตลอดเวลา และสังเกตกิริยาท่าทางบุคคลที่มาติดต่ออย่างรอบคอบด้วยว่ามีสิ่งใดผิดปกติบ้าง

วิชา การสืบสวนสอบสวน

เรื่อง การสะกดรอย

๑. วัตถุประสงค์ของการสะกดรอยของสารวัตรทหาร

การสะกดรอย เป็นการสืบสวนวิธีหนึ่ง มีความประสงค์ที่ต้องการทราบความเคลื่อนไหวของบุคคลต้องสงสัย อาศัยบ้านเรือน หรือยานพาหนะที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้สงสัย ให้อยู่ในสายตาของผู้สืบสวนอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะทราบพฤติการณ์ต่างๆ และกิจกรรมต่างๆ ของผู้ต้องสงสัยเป็นอย่างไร มีวิธีดำเนินการในการกระทำผิดอย่างไรบ้าง และมีบุคคลใดเกี่ยวข้องบ้าง

ในการสะกดรอย เราเรียกบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำการสะกดรอยว่า

- ผู้สืบสวน
- ผู้สะกดรอย

ส่วนผู้ต้องสงสัย หรือบุคคลที่เป็นเป้าหมายในการติดตาม เราเรียกว่า

- ผู้ถูกติดตาม
- จุดหรือเป้าหมาย

๒. ความมุ่งหมายของการสะกดรอย

การสืบสวนอาชญากรรม ผู้สะกดรอยต้องพิจารณาถึงความมุ่งหมาย ที่จะทำการสะกดรอยเป็นเรื่องๆ ไป และเพื่อใช้เป็นแนวทางว่าจะใช้แบบวิธี และเทคนิคใดอย่างไรในการสะกดรอย ความมุ่งหมายของการสะกดรอย อาจกำหนดความมุ่งหมายได้ ดังนี้

- ๒.๑ เพื่อให้ได้หลักฐานพยานในคดีอาญา
- ๒.๒ เพื่อให้ทราบที่อยู่ของ เป้าหมาย โดยการเฝ้าดูสถานที่ที่เขาไปบ่อยๆ และ กลุ่มพวกของเขา
- ๒.๓ เพื่อให้ทราบที่พักอาศัย ที่ทำงานและสถานที่อื่นๆ ซึ่งพรรคพวกหรือกลุ่มของเป้าหมายได้ไป

เสมอๆ

- ๒.๔ เพื่อให้ได้เรื่องราวรายละเอียดเกี่ยวกับขอบเขต และ ลักษณะการกระทำของเป้าหมายนั้น
- ๒.๕ เพื่อให้ได้หลักฐานต่างๆ ในการเข้าตรวจค้น
- ๒.๖ เพื่อป้องกันมิให้เป้าหมายก่ออาชญากรรมได้
- ๒.๗ เพื่อติดต่อกับผู้ส่งข่าวและสายลับ
- ๒.๘ เพื่อทราบเกี่ยวกับพฤติการณ์ของสถานที่ที่ต้องการ
- ๒.๙ เพื่อทราบพฤติการณ์ของบุคคลที่มีความเกี่ยวพันระหว่างกันและต่อสถานที่นั้น ๆ
- ๒.๑๐ เพื่อกำหนดความปลอดภัยในการที่จะต้องปฏิบัติกับเป้าหมาย

๓. คุณสมบัติของ ผู้สะกดรอย

การสะกดรอยเป็นหัวใจสำคัญของการสืบสวน ดังนั้นในการปฏิบัติงานสะกดรอย จึงจะต้องเลือกผู้สืบสวนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ของลักษณะผู้ที่ปฏิบัติงานด้านสะกดรอยไว้ ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ มีรูปร่างลักษณะอย่างบุคคลธรรมดาทั่ว ๆ ไป ไม่มีลักษณะที่เด่นผิดปกติ
- ๓.๒ มีความสามารถ กระทำตัวในลักษณะปกติ นิ่งเฉยต่อเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมใด ๆ
- ๓.๓ มีอิริยาบถที่ไม่โดดเด่นสะดุดตาของคนทั่ว ๆ ไป
- ๓.๔ มีไหวพริบ ไหวพริบดี กล้าตัดสินใจที่ถูกต้อง
- ๓.๕ รู้จักสังเกตและมีความจำดี
- ๓.๖ รู้จักวางตัวและแสดงออกให้เหมาะสมกับบุคลิกที่ปรากฏตัวอยู่

๓.๗ มีความอดทนเป็นพิเศษ และมีสุขภาพดี

๓.๘ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ไม่เห็นแก่ได้

๓.๙ ได้รับการฝึกฝนและอบรมในวิธีการสะกดรอยมาแล้ว

๔. การเตรียมงานติดตามสะกดรอย

การเตรียมงานด้านสะกดรอยเป็นงานที่ยากยิ่งขั้นหนึ่งในระบบการสืบสวน เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องเสี่ยงต่อการที่ผู้ถูกติดตามหรือจุด เป้าหมายที่จะล่วงรู้ต่อการสืบสวนของเขา ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมการบางอย่าง อย่างรอบคอบ แบบเนียน ก่อนลงมือทำงานสะกดรอย หัวหน้าชุดที่ทีมงาน หรือคณะผู้สืบสวนทุกคนจะต้องมีการวางแผน เตรียมงานให้เรียบร้อยเสียก่อน

การเตรียมงานสะกดรอย แบ่งออกเป็น ๓ ขั้น คือ

๔.๑ ขั้นศึกษาเรื่องราวและภารกิจของงาน ที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อได้รับคำสั่ง หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการสืบสวนผู้สะกดรอย จะต้อง ทำการศึกษาเรื่องราวของงานที่ต้องลงมือ โดยศึกษาในเรื่อง

๔.๑.๑ ศึกษาเกี่ยวกับบุคคล (เป้าหมาย) หาข้อมูลอย่างละเอียดเกี่ยวกับ

- ชื่อจริง ชื่อเล่น ชื่ออื่นๆ ฉายาที่เรียก ของจุด ตำนานรูปพรรณ ภาพถ่าย(ถ้ามี) ตลอดจนนิสัยใจคอ ท่าทาง กิริยา ลักษณะเด่น ของเป้าหมาย ซึ่งสามารถจดจำได้อย่างดี

- เรื่องราวหรือประวัติ พฤติกรรมของจุดนั้น ซึ่งอาจหาได้จาก รายงานการสืบสวน ประวัติเก่า บ้านที่ต่างๆ ในแฟ้มประวัติ

- รายละเอียดบุคคลอื่นๆ ที่เข้ามาติดต่อหรือสัมพันธ์กัน โดยสืบหาชื่อ ที่อยู่ ตำนานรูปพรรณ และลักษณะที่มาติดต่อกัน

- สถานที่ เป้าหมายและผู้ร่วมงานไปประจำๆ รวมทั้งสถานที่ที่ใช้ติดต่อกันตามปกติ

- พฤติการณ์ซ้ำๆ ที่เป้าหมายมักแสดงออก หรือชอบกระทำเป็นประจำ ๆ

- เป้าหมาย มีผู้คุ้มกัน หรือผู้ติดตามหรือไม่

๔.๑.๒ ศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่

- สภาพพื้นที่ที่จะไปปฏิบัติงานนั้นเป็นอย่างไร เช่น ย่านศูนย์การค้า ย่านที่อยู่อาศัย ย่านชุมชน หรือตลาด ที่มีผู้คนสัญจรมาก หรือมีการจราจรคับคั่งอย่างไร มีเส้นทาง เข้า-ออก ติดต่อกันอย่างไร

- ศึกษาประเภทของผู้คนที่อาศัย และการแต่งกาย ในพื้นที่นั้นๆ

- ภาษาที่ใช้ ในพื้นที่นั้นๆ

๔.๑.๓ ศึกษายานพาหนะ ที่เป้าหมายใช้

- พยายามศึกษาวิธี เดินทางหรือการไปติดต่อกับผู้เกี่ยวข้อง ใช้ยานพาหนะอะไร ด้วยวิธีนัดพบกันอย่างไร ที่ไหน

- ยานพาหนะที่เป้าหมายใช้ เป็นประจำ ๆ มีสิ่งใดแปลกปลอมหรือมี ลักษณะเด่น พิเศษอย่างไร และมียานพาหนะที่คอยระวังคุ้มกัน รถเป้าหมายหรือไม่

๔.๒ ขั้นสำรวจจุดลาดเลา

ผู้สืบสวนสะกดรอยจะต้องไปสำรวจตรวจสอบ บริเวณพื้นที่ที่จะทำการสะกดรอยล่วงหน้า ก่อนเสมอ เพื่อศึกษาให้รู้สภาพภูมิประเทศ ถนนหนทาง ตรอก ซอก ซอย เขตติดต่อ เส้นทางเชื่อม ทางลัด ทางตัน ทางเข้าออกต่างๆ เครื่องหมายจราจร ห้ามจอด เดินรถทางเดียว ฯลฯ หากเป็นการเฝ้าจุดเป้าหมาย จะต้องศึกษาพื้นที่บริเวณข้างเคียงและประเภทของบุคคลที่อาศัยในบริเวณนั้นๆ ด้วย รวมทั้งตำแหน่งในการซุ่ม จุดเฝ้าดูให้เหมาะสมและปลอดภัยที่สุด

๔.๓ ขั้นเตรียมการก่อน เพื่อลงมือติดตามสะกดรอย

เมื่อศึกษาหารายละเอียดต่างๆ ได้มากพอแล้ว และทำการสำรวจดูลาดเลาตามขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ขั้นตอนสุดท้าย คือ ต้องมีการเตรียมพร้อมก่อนที่จะออกปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการเตรียมตัวของเจ้าหน้าที่ผู้สะกดรอยและทีมงานเอง โดยมีการวางแผน ประชุม และกำหนดมาตรการต่างๆ และทำความเข้าใจกันในระหว่างผู้ร่วมงานทุกคน ซึ่งเตรียมการในเรื่อง

- การแต่งกาย หรือสิ่งที่ปรากฏภายนอกของเจ้าหน้าที่ผู้ไปสะกดรอยเอง จะต้องแต่งตัวให้คล้ายคลึงหรือกลมกลืนกับประชาชนในท้องถิ่นหรือพื้นที่นั้น ๆ
- เตรียมเอกสารที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น สำเนาประวัติ รูปถ่าย รายละเอียดต่างที่เกี่ยวข้อง
- ยานพาหนะ เตรียมยานพาหนะทั้งรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ให้พร้อม เพื่อกันการจราจรคับคั่ง และพลัดหลงกับเป้าหมาย ยานพาหนะก็ต้องให้มีประสิทธิภาพ ความเร็ว ให้ทัดเทียมกับรถเป้าหมายนั้น

- การกำหนด อาณัติ สัญญาณต่างๆ ให้เป็นที่เข้าใจซึ่งกันและกัน และให้เป็นแนวเดียวกัน
- เตรียมสิ่งอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ ที่ต้องใช้ เช่น ถ่านโทรศัพท์สำรอง วิทยุติดต่อ กล้องถ่ายรูป กล้องส่องทางไกล ไฟฉาย สมุดบันทึก เศษเงิน เหรียญ ฯลฯ

๕. แบบ วิธี และเทคนิคในการสะกดรอย

แบบของการสะกดรอยแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๕.๑ แบบเคลื่อนที่ ผู้สะกดรอยจะเคลื่อนที่ตามเป้าหมายหรือจุดไป ตลอดเวลา อาจจะทำได้หลายวิธีต่างๆ กัน วิธีนี้แล้วแต่ลักษณะของผู้ถูกติดตามหรือจุด แล้วแต่วัตถุประสงค์ของการสืบสวน และเครื่องมือช่วยให้ความสะดวก ในการดำเนินการสะกดรอย เช่น ผู้ถูกติดตามหรือจุดมีรถยนต์ ผู้สืบสวนก็ต้องใช้รถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ออกทำการสะกดรอยด้วย ถ้าผู้ถูกสะกดรอยเดินเท้า ก็ต้องใช้ทีมสะกดรอยด้วยการเดินเท้า เหมือนกัน เป็นต้น

อาจกล่าวโดยย่อ ๆ ว่าการติดตามสะกดรอยนั้น อาจจะต้องใช้วิธี

- เดินเท้า
- รถยนต์
- รถจักรยานยนต์

๕.๒ แบบประจำที่ (การสะกดรอยติดตามอยู่กับที่) ในการสังเกตติดตามเป้าหมายอยู่กับที่หรือการเฝ้าจุดนี้ เป็นการเฝ้าดูพฤติกรรม หรือวิธีการกระทำใดๆ ของบุคคลในสถานที่หนึ่งๆ อยู่ตลอดเวลา พร้อมกับการลำดับเหตุการณ์นั้นไว้ด้วย

๖. ประเภทของการสะกดรอย

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๖.๑ การสะกดรอยแบบทางลับ

จุดหรือเป้าหมายจะไม่วางตัวว่าถูกสะกดรอยเลย เป็นการสะกดรอยในระยะแรกแบบลับ ๆ ซึ่งเรายังไม่ได้รายละเอียดข้อมูลของผู้ต้องสงสัย เป้าหมายหรือจุดมากพอ จะต้องสะกดรอยหาข้อมูลเพิ่มเติม มุ่งหมายสืบหาพฤติกรรมของบุคคลนั้นไประยะหนึ่ง เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งพฤติกรรมที่มีอยู่ของผู้ถูกติดตามในช่วงนั้น หลังจากที่มีได้เกิดเหตุเกิดขึ้นแล้ว เป็นต้น ผู้สืบสวนเองก็ต้องเพิ่มความระมัดระวังอย่างเต็มที่ เพื่อไม่ให้เป้าหมาย หรือผู้ต้องสงสัยนั้นรู้ตัวและไหวตัวทัน ซึ่งจะทำให้เป้าหมายหรือจุดนั้นอาจจะหลบหนีไปทำลาย ซ่อนเร้นหลักฐานต่างๆ หรือยุติพฤติกรรมดังกล่าวลงทันที ทำให้การสะกดรอยต้องหยุดชะงักลงก่อนไม่ต่อเนื่อง

วิธีการสะกดรอยแบบทางลับนี้ ต้องกระทำโดยไม่ให้ผู้ต้องสงสัยหรือจู้จู้ตัว ในขณะที่ทำการสะกดรอย หากผู้ถูกสะกดรอยหรือจุดเกิดสงสัยหรือไหวตัวทันว่าถูกสะกดรอยติดตาม เจ้าหน้าที่ผู้สืบสวนนั้นจะต้องยุติ และเลิกสะกดรอยติดตามทันที และกลับไปรอยังจุดนัดพบที่ได้กำหนดกันเอาไว้ ซึ่งผู้ถูกสะกดรอยหรือจู้จู้ตัว และสงสัยแล้ว ก็จะทำให้เกิดความระแวงขึ้น จะยุติการกระทำต่างๆ ทันที หากเราให้เจ้าหน้าที่ผู้ติดตามคนใหม่ สะกดรอยต่อ นั้น ก็จะเปล่าประโยชน์ เพราะเป้าหมายระแวงแล้ว ก็จะต้องเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น ทีมงาน สะกดรอยก็ต้องกลับไป จุดนัดพบรอหัวหน้าชุดและวางแผนการสะกดรอยใหม่ อาจกำหนดในวันถัดไปแล้วแต่ ภารกิจและการสรุปผลของหัวหน้าชุด

๖.๒ การสะกดรอยแบบกระชั้นชิด

ในการสะกดรอยแบบนี้ใช้ในกรณีที่เรารู้ว่าผู้ต้องสงสัย หรือจุดมามาก พอแล้ว และเพื่อต้องการสรุปผลในชั้นจับกุมตัว หรือเกรงว่าผู้ต้องสงสัยจะหลบหนีเสียก่อน หรือมีเหตุผล แวดล้อม เชื่อได้ว่าผู้ต้องสงสัยมีแผนการที่จะย้ายถ่ายเทของกลางที่เป็นประโยชน์ต่อคดี จึงจำเป็นต้องใช้ วิธีการสะกดรอยแบบกระชั้นชิดนี้ หากขณะทำการสะกดรอยผู้ถูกสะกดรอย หรือจู้จู้ตัวและไหวตัวทัน ก็ไม่ ต้องล้มเลิกภารกิจการสะกดรอยนั้น เพราะขั้นตอนการสะกดรอยในขั้นนี้นั้น จะต้องเข้าทำการจับกุมตัวไม่ให้ หลบหนีแล้ว

แต่โดยทั่วไปแล้วเรามักใช้วิธีการสะกดรอยแบบทางลับ มากกว่าวิธีการสะกดรอยแบบกระชั้นชิด เพราะไม่ต้องการให้ผู้ถูกติดตามหรือจู้จู้ตัว เพราะวิธีนี้แบบเนียนและได้ผลในการสืบสวนมากกว่า

๗. อุบายที่ผู้ถูกสะกดรอยมักจะใช้ สังเกตหรือทดสอบว่าถูกสะกดรอย มีดังนี้

๗.๑ ผู้ถูกสะกดรอย หรือจุดจะระวังตัวก่อนขึ้นรถหรือลงรถ (รถโดยสาร) หันหน้าดูไปมาว่าถูก ติดตามหรือไม่

๗.๒ ผู้ถูกติดตามหรือจุดจะคอยมองคนอื่นๆ และหันกลับมามองและจะสังเกตดูว่า ถ้าเห็นคนเดิน ตามคนเดียวกัน สองครั้ง ก็จะเริ่มสงสัย

๗.๓ ผู้ถูกติดตามหรือจุดมักจะเดินเลี้ยวกลับเป็นตัวยูมาในเส้นทางเดิม เพื่อตรวจเช็คดูว่าถูกติดตาม หรือไม่ และอาจถึงเศษกระดาษ เพื่อจะดูว่ามีใครเก็บหรือไม่ เพราะคนทั่วไปจะไม่สนใจเก็บเศษกระดาษนี้ เพราะต่างคนต่างทำธุระของตัวเอง

๗.๔ ในบางกรณีผู้ถูกติดตามหรือจุด อาจให้คุ้มกันคอยเดินเฝ้าดูผู้สะกดรอยต่างหากอีกชั้นหนึ่งด้วย ซึ่งผู้สะกดรอยจะไม่รู้ตัวเลย ต้องระมัดระวังให้มาก

๘. วิธีการบางอย่างที่สารวัตรทหารอาจใช้ขัดขวางการทดสอบการสะกดรอย

๘.๑ อย่าแสดงอาการหรือท่าทางที่เป็นพิรุณ เมื่อผู้ถูกติดตามหรือจุด หันหน้ามาเห็นเราขณะขึ้นหรือ ลงรถ ให้ทำตัวให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด อย่าก้มผุกรองเท้า หรือกระโดดหลบทันที

๘.๒ หากเจ้าหน้าที่รู้สึกว่าคุณถูกติดตามหรือจุด เห็นหน้าเราถึงสองครั้งแล้ว เราจะต้องยุติแล้วกลับไป จากบริเวณนั้นทันที และรีบรายงานให้หัวหน้าชุดทราบโดยเร็ว

๘.๓ หากผู้ถูกติดตามหรือจุดเดินเลี้ยวกลับมาเป็นตัวยู ในเส้นทางเดิม เราต้องนิ่งเฉยและเดินสวนไป อย่าให้มีพิรุณเป็นอันขาด และอย่าเก็บเศษกระดาษที่จุดโยนทิ้ง เป็นอันขาด อาจเดินผ่านและใช้เท้าเตะให้หลบ แอปไปก็ได้ อาจให้ผู้สะกดรอย คนหลังๆ มาเก็บที่หลังได้

๘.๔ อาจวางกำลังให้ผู้สะกดรอย คอยเฝ้าระวังและสะกดรอยดูผู้คุ้มกันอีกชั้นอีกชั้นหนึ่งด้วย

๙. การหลบหนีการเดินสะกดรอย

เป็นวิธีการที่ ผู้ถูกสะกดรอยใช้หลบหนีการเดินสะกดรอย

๙.๑ รับเช่ารถรับจ้างแถวนั้นหลบออกมา

๙.๒ เข้าไปในโรงหนังหรือร้านค้า ที่อื่นๆ แล้วหาทางหลบออกด้านหลัง

๙.๓ หลบเข้าไปปะปนกับฝูงชนที่คนมากๆ แล้วรับหลบออกไป

๑๐. การสะกดรอยใหม่

ในการสะกดรอย หากผู้ถูกสะกดรอยสงสัย และเกิดความระแวงว่าถูกติดตาม เจ้าหน้าที่จะต้องเลิกภารกิจติดตามสะกดรอยขณะนั้นทันที ใ้บรายงานให้ทีมงานหรือหัวหน้าชุดทราบทันที และไปรวมตัวกันยังจุดนัดพบที่นัดหมายกันไว้ การเริ่มทำการสะกดรอยใหม่ จะกระทำได้ในสถานที่ที่อื่นไม่ใช่บริเวณนั้น จะต้องเป็นสถานที่ที่ผู้ถูกสะกดรอยหรือจุดจะต้องไปเป็นประจำๆ ทีมสะกดรอยก็ต้องเริ่มเกาะติดผู้ถูกสะกดรอยหรือจุดใหม่อีก หากจุดรู้ตัวและเปลี่ยนแผนทีมสะกดรอย ก็ต้องยุติการสะกดรอยในวันนั้นด้วย และวางแผนงานกันใหม่

๑๑. ความหนักใจของผู้สะกดรอย

การสะกดรอยในแต่ละครั้งจะต้องเป็นความลับ รู้เฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเท่านั้น สิ่งที่น่าหนักใจของผู้สะกดรอย ได้แก่ การที่ผู้ถูกสะกดรอยหรือจุด รู้ตัว จับได้ว่าถูกติดตาม และแก้มองเฉยเสียไม่แสดงกิริยาใด ๆ ต่อ หรืออาจจะแก้มองมาทักทาย หรือยั่วโทษเจ้าหน้าที่ผู้สะกดรอยให้เสียหน้าก็ได้ ทำให้การสะกดรอยนั้นไร้ประสิทธิภาพ และจะเริ่มปฏิบัติการใหม่ก็เป็นไปได้ยาก ดังนั้น เจ้าหน้าที่สารวัตรทหารจะต้องหมั่นฝึกฝนวิธีการและศึกษาเกี่ยวกับวิธีและขั้นตอนการสะกดรอยให้ดีกว่าก่อนปฏิบัติงาน

๑๒. การสะกดรอยด้วยรถยนต์

เป็นวิธีการสะกดรอยโดยใช้ยานพาหนะทั้งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ทำการสะกดรอย เป้าหมายหรือจุด ที่ใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะ เดินทางไปติดต่อ หรือที่ใด ทีมสะกดรอยผู้สะกดรอยจะต้องเตรียมการให้เรียบร้อย ตั้งแต่รถยนต์ที่ติดตาม รถยนต์สำรอง รถจักรยานยนต์ในกรณีที่มีการจราจรคับคั่ง วิทยุสื่อสาร น้ำมันสำรอง ค่าทางด่วน หมายเลขทะเบียนปลอม เป็นต้น

การสะกดรอยโดยใช้รถยนต์นี้ จะใช้รถยนต์ติดตาม ๑ คันหรือ ๒ คันก็ได้แล้วแต่ตกลงกัน และต้องมีรถยนต์ของผู้สะกดรอยดักรอระหว่างเส้นทางที่ผู้ถูกสะกดรอยหรือจุดขับผ่าน และเปลี่ยนให้รถยนต์ของผู้สะกดรอยมาตั้งแต่ตอนแรกปล่อยออกไป เพื่อป้องกันไม่ให้จุดระแวงสงสัยได้ อาจทำการสลับสับเปลี่ยนรถยนต์ติดตามไปได้ เป็นช่วงๆ หากเรามีรถยนต์ติดตามหลายคัน หากผู้ถูกสะกดรอยหรือจุดเข้าไปในเขตพื้นที่มีคนพลุกพล่าน หรือการจราจรติดขัด เราก็ต้องใช้รถจักรยานยนต์ประกบติดตามในระยะห่างพอสมควร การสะกดรอยติดตามด้วยรถยนต์นั้นควรขับติดตามทั้งระยะห่างพอสมควรไม่ใกล้หรือไกลเกินไป จะต้องให้อยู่ระยะสายตาเจ้าหน้าที่ประจำรถยนต์ติดตามควรมีอย่างน้อย ๒ - ๓ คน แบ่งหน้าที่กัน เช่น คนขับ คนสังเกตการณ์ คนบันทึก ติดต่อสื่อสารกับทีมงาน เป็นต้น และอาจสลับตำแหน่งภายในรถยนต์กันบ้างเพื่อป้องกันความสงสัยของจุด

๑๓. ข้อควรระวังในขณะทำการสะกดรอย

ในการสะกดรอยนั้น ขณะที่ผู้สะกดรอยขับติดตามไปนั้น ผู้ถูกสะกดรอยเองอาจเกิดความระแวงสงสัย ขึ้นมามองกระจกมองหลัง สังเกตเห็นรถยนต์ผู้สะกดรอยนานๆ และขับด้วยความเร็วใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้เกิดความสงสัย ก็จะทดสอบดูว่าถูกติดตามหรือไม่ เช่น

๑๓.๑ ขณะขับติดตามผู้ถูกติดตามจะชะลอความเร็วรถลงทันที และเฝ้าสังเกตดูว่ารถยนต์ที่กำลังตามมานั้นจะขับแซง หรือจะชะลอความเร็วตาม เราจะต้องไม่ตื่นเต้นหรือตกใจ เรายังคงขับไปและแซงรถของผู้ถูกติดตามไปเหมือนไม่ได้ติดตาม และขณะแซงอย่าหันไปมองหน้าผู้ถูกสะกดรอยเด็ดขาด และอาจไปจอดรอข้างหน้า ที่ร้านอาหารหรือปั้มน้ำมัน เป็นต้น

๑๓.๒ ผู้ถูกติดตามจะหักรถยนต์เลี้ยวกลับจอดเข้าข้างทาง หรือหักเลี้ยวเข้าซอยอย่างกะทันหัน และจะคอยสังเกตดูว่าถูกติดตามหรือไม่ ผู้สะกดรอยก็ต้องเฉยและขับรถต่อไปเรื่อยๆ เหมือนไม่ได้ติดตาม และวิทย์ให้รถยนต์ของผู้สะกดรอยคันอื่นๆ คอยดักรับติดตามต่อไป

๑๔. การสะกดรอยแบบประจำที่

เป็นวิธีการสะกดรอยอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งต้องหาสถานที่เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับความมุ่งหมาย กับ สถานที่ที่เราจะไปเฝ้าจุดสะกดรอยนั้น เช่น ร้านค้า คอนโดหรืออพาทเมนต์ บ้านเช่า เป็นต้น จะต้องไปสำรวจและสืบหาสถานที่ที่เหมาะสม และเข้าทำการประจำที่ เฝ้าจุดเป้าหมายตลอดเวลา เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมทุกอย่าง กล้องส่องทางไกล สมุดบันทึก แผนที่ แผนที่ แผนผัง เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด ฯลฯ เป็นต้น ใช้เจ้าหน้าที่ผู้สะกดรอยประจำที่ และเปลี่ยนเวรสลับกันเป็นระยะๆ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดในระหว่างเปลี่ยนหน้าที่กัน จะต้องแจ้งและรายงานความเคลื่อนไหวให้คนใหม่ทราบด้วยว่ามีเหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ บ้าง ใครเข้าและออกสถานที่นั้นบ้าง และต้องทำบันทึกสถานการณ์ตลอดเวลา

สรุป

การสะกดรอย ถือได้ว่าเป็นการสืบสวนอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้ปฏิบัติมีความมุ่งหมายต้องการทราบความเคลื่อนไหวของบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ ของผู้ต้องสงสัยนั้น และรูปแบบการสะกดรอย มีอยู่ ๒ แบบ ผู้ปฏิบัติจะต้องเลือกใช้ตามความเหมาะสมของสภาพการณ์ต่างๆ และต้องทำการสะกดรอยเป็นทางลับ ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่ตั้งไว้ ต้องขึ้นอยู่กับการวางแผน การเตรียมการ ความเฉลียวฉลาด การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที และความสามัคคีในระหว่างผู้ร่วมงานกัน เป็นต้น การกิจจึงสำเร็จได้ตามที่ตั้งใจไว้
